

**SURUNKALI YURAK YETISHMOVCHILIGIDA TO'RTLIK TERAPIYA:
ZAMONAVIY DAVOLASH STANDARTI**

Sadullayeva Umida Sobir qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti talabasi

Annotatsiya

Pasaygan otish fraksiyali surunkali yurak yetishmovchiligi (SYY-pOF) yuqori o'lim va qayta gospitalizatsiya ko'rsatkichlari bilan tavsiflanadi. So'nggi o'n yil ichida ushbu holatni davolashda tub o'zgarish yuz berdi: uch komponentli an'anaviy sxema (AAFI/ARB, beta-blokator, MRA) o'rnini to'rt komponentli — "to'rtlik" (four pillars) terapiya egalladi. Ushbu tezisda to'rtlik terapiyaning (ARNI, beta-blokator, MRA, SGLT2 ingibitori) ilmiy asoslari, joriy etish strategiyalari hamda amaliyotdagi qo'llanilish darajasi so'nggi yillardagi klinik tadqiqotlar (2022–2025) hamda ESC va AHA/ACC/HFSA qo'llanmalari asosida tahlil qilinadi. To'rtlik terapiya qo'llanilgan bemorlarda yurak-qon tomir o'limi yoki SYY sababli gospitalizatsiya xavfi — xavf nisbati 0,38 darajasigacha — sezilarli pasayishiga qaramay, reestr ma'lumotlariga ko'ra bemorlarning atigi taxminan 1 foizigina to'rtala dori guruhini to'liq maqsadli dozada qabul qilmoqda. "To'rt hafta ichida to'rt dori" kabi tezkor va yaqindan nazorat ostidagi titrlash strategiyalari (STRONG-HF) ushbu bo'shliqni bartaraf etish yo'lini taklif etadi. Shifokorlarni to'rtlik terapiya bo'yicha izchil o'qitish va tezkor titrlash protokollarini keng joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Kalit so'zlar

surunkali yurak yetishmovchiligi; to'rtlik terapiya; ARNI; beta-blokator; mineralokortikoid retseptor antagonisti; SGLT2 ingibitori; qo'llanma asosidagi davolash; STRONG-HF; tezkor titrlash; SYY-pOF.

Dolzarbligi

Pasaygan otish fraksiyali surunkali yurak yetishmovchiligi (SYY-pOF) yuqori o'lim va qayta gospitalizatsiya ko'rsatkichlari bilan tavsiflanadi. So'nggi o'n yil ichida bu holatni davolashda tub burilish yuz berdi: uch komponentli an'anaviy sxema (AAFI/ARB, beta-blokator, MRA) o'rnini to'rt komponentli — "to'rtlik" (four pillars) terapiya egalladi. Biroq amaliyotda bu sxemaning to'liq va o'z vaqtida qo'llanilishi hali yetarli darajada emas, bu esa mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

Maqsad

Surunkali yurak yetishmovchiligida to'rtlik terapiyaning (ARNI, beta-blokator, MRA, SGLT2 ingibitori) ilmiy asoslarini, joriy etish strategiyalarini hamda amaliyotdagi qo'llanilish darajasini so'nggi yillardagi klinik tadqiqotlar ma'lumotlari asosida tahlil qilish.

Material va metodlar

2022–2025-yillarda e'lon qilingan Yevropa Kardiologlar Jamiyati (ESC) va Amerika Yurak Assotsiatsiyasi/Amerika Kardiologiya Kolleji (AHA/ACC/HFSA) qo'llanmalari,

shuningdek yirik klinik tadqiqotlar (STRONG-HF, VN-RAPID, CHAMP-HF reestri) natijalari tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama

2021-yilgi ESC va 2022-yilgi AHA/ACC/HFSA qo'llanmalarida SGLT2 ingibitorlari yangi dori guruhi sifatida qo'shildi va ARNIga bo'lgan tavsiya darajasi oshirildi, natijada an'anaviy uch komponentli terapiya to'rt komponentli sxemaga almashtirildi. To'rtlik terapiya qo'llanilgan bemorlarda yurak-qon tomir o'limi yoki SYV sababli hospitalizatsiya xavfi faqat AAFI/ARB va beta-blokator qabul qilganlarga nisbatan sezilarli darajada — xavf nisbati 0,38 darajasigacha — pasayganligi ko'rsatildi.

To'rt dorini bir vaqtda yoki juda qisqa muddat ichida boshlashni ta'minlash uchun "to'rt hafta ichida to'rt dori" strategiyasi taklif etilgan: beta-blokator va SGLT2 ingibitori bir vaqtda boshlanadi, 1–2 haftadan keyin ARNI qo'shiladi. 2023-yilgi STRONG-HF tadqiqotida o'tkir SYV epizodidan keyin dorilarni tezkor va yaqindan nazorat ostida yuqori dozagacha titrlash strategiyasi ("high-intensity care") yaxshi natijalar bilan bog'liqligi isbotlangan. Shunga o'xshash yondashuv Osiyo populyatsiyasi uchun moslashtirilgan holda VN-RAPID tadqiqotida ham sinovdan o'tkazilmoqda.

Shunga qaramay, amaliyotda to'rtlik terapiyaning to'liq qo'llanilishi hali ancha past. AQSHdagi CHAMP-HF reestri ma'lumotlariga ko'ra, barcha to'rt dori guruhiga mos bo'lgan bemorlarning atigi 1 foizigina ularni to'liq maqsadli dozada qabul qilgan. 2025-yilda Germaniya sug'urta ma'lumotlari asosida o'tkazilgan tadqiqotda ham to'rtlik terapiyaga to'liq o'tish sur'ati klinik amaliyotda hali sekinligi qayd etilgan. Bunga javoban 2025-yilda Amerika Kardiologiya Kollejining yangilangan SYV-pOF davolash yo'riqnomasi e'lon qilindi, unda to'rtlik terapiyani erta va izchil joriy etishga alohida urg'u berilgan.

Xulosa

To'rtlik terapiya — ARNI, beta-blokator, MRA va SGLT2 ingibitorining kombinatsiyasi — pasaygan otish fraksiyali surunkali yurak yetishmovchiligini davolashning isbotlangan va yetakchi tibbiy jamiyatlar tomonidan tan olingan standartidir. Uni erta va to'liq qo'llash bemor prognozini sezilarli yaxshilashi mumkin bo'lsa-da, klinik amaliyotda bu sxemaning to'liq joriy etilishi hozircha yetarli emas. Shu sababli shifokorlarni to'rtlik terapiya bo'yicha izchil o'qitish va uni tezkor titrlash strategiyalarini keng joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2024 update in heart failure. // ESC Heart Failure, 2025. — URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ehf2.14857>
2. ACC Updates HFREF Decision Pathway, Reinforcing the Four Pillars of Therapy. // TCTMD, 2025. — URL: <https://www.tctmd.com/news/acc-updates-hfref-decision-pathway-reinforcing-four-pillars-therapy>

3. Enhancing Heart Failure Management with ARNI Therapy. // Cardiac Failure Review, 2025. — URL: <https://www.cfrjournal.com/>

4. Prescription of guideline-directed medical therapy in heart failure: impact on mortality and readmission. — URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC12287797/>

5. Vietnamese Rapid Acceleration Protocol for Intensifying Drug Therapy in Heart Failure With Reduced Ejection Fraction (VN-RAPID). — URL: <https://clinicaltrials.gov/study/NCT06595290>